

PRIKAZ KONFERENCIJE

DIPLOMATIJA I OČUVANJE KULTURNOG NASLEĐA SRBIJE U INOSTRANSTVU

Prosečan građanin Srbije u trci za osiguranjem elementarne egzistencije i zatrpan instant proizvodima masovne kulture čini se da je izgubio orijentaciju u vrednovanju duhovnog stvaralaštva. Supstancijalan značaj kulture ogleda se u činjenici da se ličnost ostvaruje upravo kroz kulturu kao izraz duhovnosti, slobode i stvaralaštva. Duhovno stvaralaštvo vekovima taloženo u kulturnom nasleđu jedne nacionalne zajednice obogaćuje individualni i zajednički život, pa je stoga svako pokolenje dužno da ga zaštiti i očuva za dobrobit budućih naraštaja. Duhovna zaostavština jednog naroda ili zemlje opredmećena je u pokretnim i nepokretnim kulturnim dobrima, pa mere zaštite kulturnog nasleđa posredstvom održavanja i očuvanja kulturne baštine od nacionalnog i evropskog značaja treba da budu neizostavni element kulturne politike. Stoga i svo materijalno i nematerijalno kulturno nasleđe nastalo van državnih granica Srbije ima ogroman značaj, te ga treba naučno zabeležiti, opisati i trajno sačuvati.

Institut za međunarodnu politiku i privredu u Beogradu je zbog toga 29. juna 2015. godine organizovao šestu po redu naučnu konferenciju posvećenu pitanjima očuvanja i zaštite kulturnog nasleđa Republike Srbije u inostranstvu, pod radnim nazivom „Diplomatija i kultura Srbije: stanje i perspektive”. Konferencija je okupila preko 30 istraživača iz zemlje i inostranstva, kao i predstavnike relevantnih državnih organa, kulturnih ustanova i udruženja građana. Osnovni cilj ovogodišnjeg skupa bio je da sagleda ulogu domaće diplomatije na planu očuvanja i zaštite kulturnog i istorijskog nasleđa u inostranstvu, a posebno u regionu srednje i jugoistočne Evrope. Posebno mesto u tri tematska panela konferencije zauzela su pitanja poput odnosa javne diplomatije i kulture, uloge kulturne diplomatije u kontekstu međunarodnih kulturnih odnosa, povezanosti diplomatije i bezbednosne kulture, multikulturalnosti, diplomatije Srbije pre, za vreme i nakon Prvog i Drugog svetskog rata, te međunarodnopravnog regulisanja zaštite kulturne baštine.

U uvodnom delu konferencije, učesnike i goste pozdravio je prof. dr Branislav Đorđević direktor Instituta za međunarodnu politiku i privredu, ukazavši na negativne trendove u konzervaciji kulturnih dobara i očuvanju kulturne baštine Republike Srbije u zemlji i inostranstvu i suštinske probleme sa kojima se institucije u ovoj oblasti suočavaju. Skupu se zatim u ime Organizacionog odbora obratio dr Vidoje Golubović, naučni saradnik Instituta za međunarodnu politiku i privredu, poželevši učesnicima uspešan rad i kvalitetnu debatu o prezentovanim radovima. Pored Instituta za međunarodnu politiku i privredu,

radni deo skupa je održan u Zavodu za proučavanje kulturnog razvitka i Centralnom institutu za konzervaciju u Beogradu.

Prva, plenarna sesija bila je posvećena ulozi diplomatije u predstavljanju kulturno-istorijskog nasleđa Republike Srbije i kulturi mira kao faktora stabilnosti na Balkanu. Posebno interesovanje učesnika ove sesije izazvao je rad dr Filipa Škiljana, naučnog saradnika Instituta za migracije i narodnosti iz Zagreba, posvećen nestanku pravoslavnih hramova u eparhiji Gornjokarlovačkoj (Republika Hrvatska). Dr Škiljan je ukazao da se nepovratno gašenje pravoslavnih hramova u ovoj eparhiji započeto tokom Prvog i Drugog svetskog rata nastavilo i tokom poslednje decenije dvadesetog veka.

U prvom panelu, učesnici su diskutovali o potrebama očuvanja kulturne baštine uopšte i analizirali trenutno stanje u ovoj oblasti u Republici Srbiji. Izloženi radovi su obradili teme poput istorijskog osvrta na kulturnu diplomatiju Srbije u Prvom svetskom ratu, odnosa između svetskog i nacionalnog kulturnog identiteta, te kulturne veze Srbije sa susednim i evropskim zemljama. Uloga medija u promociji kulturnog nasleđa jedne države i primeri dobre prakse u zemljama u okruženju, takođe su bile teme o kojima se više govorilo na ovom panelu.

Drugi panel bio je posvećen problemima zaštite kulturne baštine Republike Srbije u inostranstvu. U okviru ovog panela, izloženi su radovi o životu srpske dijaspeore u Južnoj Americi, očuvanju srpskih vojnih spomenika u Turskoj, srpskom vojničkom groblju na Zajtliniku, kao i o doprinosu srpskih novina koje su izlazile u inostranstvu u kreiranju kulturnog identiteta srpske nacije.

Treći panel bio je posvećen kulturnoj diplomatiji, odnosno ulozi koju kultura (može da) ima u savremenim međunarodnim odnosima. Panelisti su izložili radove posvećene novim vidovima diplomatske prakse u kontekstu strateškog pozicioniranja Srbije u međunarodnim odnosima, kao i savremenoj ulozi diplomata u novim oblicima javne diplomatije. Posebnu pažnju privuklo je izlaganje o mestu i ulozi vojnih izaslanstava u odbrambenoj i kulturnoj diplomatiji Hatidže Beriše. Učesnici panela su se tokom diskusije saglasili da je kultura važan element strateškog promišljanja politike Srbije u novom bezbednosnom okruženju i evroatlantskim integrativnim procesima koji se odvijaju na prostoru zemalja Zapadnog Balkana. Pored toga, učesnici panela su se u debati osvrnuli i na nove trendove u razvoju javne diplomatije i kako ona menja tradicionalnu ulogu diplomata.

Zaključna sesija konferencije „Diplomatija i kultura Srbije: stanje i perspektive” obilovala je predlozima o tome koje preporuke treba proslediti na razmatranje nadležnim državnim organima. Jedna od temeljnih preporuka upućenih kreatorima nacionalne kulturne politike odnosi se na digitalizaciju celokupne (materijalne i nematerijalne), kulturne baštine Srbije u zemlji i inostranstvu. Učesnici su u zaključnoj diskusiji ukazali na neophodnost otklanjanja slabosti institucionalnih kapaciteta Republike Srbije u pogledu zaštite kulturne baštine dijaspeore. Kao potencijalno najveći problem učesnici su identifikovali nizak nivo samoorganizovanja dijaspeore u pojedinim državama radi očuvanja kulturnog nasleđa Srbije u tim zemljama, posebno očuvanja običaja. Shodno tome, na skupu je istaknuta potreba za ulaganjem dodatnih napora usmerenih na stvaranje čvršćih kulturnih veza Srbije sa

dijasporom. Učesnici su se saglasili da je kontinuitet ovakve konferencije vrlo važan kohezivni element akademskih i kulturnih radnika sa jedne, i državnih institucija, sa druge strane. Stoga je državnim institucijama upućen poziv da se više angažuju u području konzervacije kulturne baštine Srbije u zemlji i inostranstvu, poštujući preporuke koje im daju članovi akademske i stručne zajednice. U zaključke ovogodišnje konferencije uvrščena je i ocena da državni organi nisu u dovoljnoj meri primenili u praksi preporuke sačinjene u radu prethodnih pet konferencija - iako su preporuke primarno bile namenjene političkim odlučiocima.

Svi radovi izloženi na naučnom skupu „Diplomatija i kultura Srbije: stanje i perspektive” biće štampani u zborniku radova i potom dostupni u elektronskoj formi na Internet prezentaciji Instituta za međunarodnu politiku i privredu (www.diplomacy.bg.ac.rs).

Nenad STEKIĆ